

Dai va SINKEVIČIŪTĖ

*Vilniaus universitetas***LIETUVIŲ DVIKAMIENIŲ VARDŲ TRUMPINIMO TENDENCIJOS ŠNEKAMOJOJE KALBOJE**

1. Ar trumpinimas yra žodžių daryba, kalbotyroje vieningos nuomonės nėra. F l e i s c h e r i s (2000, 886) trumpinimą sieja su žodžių kūrybos procesu¹, kurį skiria nuo žodžių darybos. Kai kuriems kalbininkams trumpinimas yra ypač dažnas ir gyvas šnekamosios kalbos žodžių darybos būdas (pvz., Z e m s k a j a 1966, 8–10; 1979, 111; 1981, 122; S a n d ž i - G o r i a j e v a 1972, 242). S e g a l i s (1962, 280) trumpinimą laiko morfonologiniu darybos būdu, nes susidarant trumpiniams kinta morfologinė žodžio sudėtis ir mažėja fonetinis kompleksas. Kiti, kaip antai D o k u l i l a s (1962, 25, 196), tikina, kad žodžių trumpinimas nepriklauso darybos sferai. Panašiai mano U r b u t i s ir M a c i e j a u s k i e n ė. Dvिकamienių asmenvardžių trumpinimo procesą U r b u t i s (1991, 28–29) vertina kaip įprastą ir dažną reiškinį. Žodžių trumpinimas, jo nuomone, pridera ne kalbai, bet kalbėjimui, o trumpinių susidarymas nėra pavaldus darybos taisyklėms bei tipams (žr. U r b u t i s 1978, 300–301). M a c i e j a u s k i e n ė (2001, 171) taip pat pripažįsta, kad trumpiniai yra ne darybos tipo, bet vardų susidarymo būdas. U r b u t i s (1978, 301) teigia, kad dariniams iš visų trumpinių artimiausi hipokoristiniai vardai, nes jie savo (mažumo ar malonumo) reikšme atsiskiria nuo ilgujų (oficialiųjų) vardų. Dar treči (pvz., C h i d e k e l 1974, 116) tvirtina, kad trumpiniai neatsiduria už darybos sistemos ribų, ir trumpinimą suvokia kaip antrinę darybos reiškinį, kurio antrumas yra sąlygiškas, nes išlieka tik esant paraleliam ir reguliariam trumpinių pamatinių formų vartojimui². C h i d e k e l i s (1974, 116) įsitikinęs, kad trumpiniai nėra išvestiniai žodžiai, ir darybos aspektu yra paprasti, struktūriškai ir semantiškai nemotyvuoti vienetai. Sutrumpėjusi vardo dalis tėra tik garsų kompleksas, kuris morfema tampa tik prie jo prijungus afiksą (dėl to žr. K u r y ł o w i c z 1968, 177).

Trumpinimas – nereguliarus, bet pakankamai produktyvus procesas, kai daromos naujos žodžių formos trumpinant egzistuojančias leksemas (K r e i d l e r 2000, 956).

¹ Vok. *Wortschöpfung*, ang. *word manufacture*. Nuo darybos žodžių kūrybą skiria ir B u s s m a n n (1990, 858).

² L e v k o v s k a j o s (1960, 65–66) nuomone, tai aktualu asmenvardžių trumpiniams: šie trumpiniai yra žodžiai, galintys lengvai išstumti oficialųjį (ilgąjį) vardą, nes susidaro ne rašto, o gyvojoje kalboje (tuo skiriasi nuo trumpinių, atsiradusių iš nomenklatūrinių terminų). Nemažai oficialiųjų (ilgujų) vardų trumpinių yra tapę oficialiaisiais vardais slavų ir baltų kalbose (daugiau žr. T e o r i j a 1986, 165).

Trumpiniai³, ypač apeliatyviniai⁴, vartojami pakankamai apibrėžtai: dažniausiai šnekamojoje kalboje (Stepanova, Fleischer 1985, 126), familiariajame stiliuje ar argo (plačiau žr. Stepanov 1965, 74). Sandži-Goriajeva (1972, 243) dar pabrėžia, kad trumpinių šnekamojoje kalboje atsiranda dėl ekonomijos, o pats trumpinimas – ekspresyvus⁵ reiškinys, neturintis griežtų taisyklių, tik tam tikrų tendencijų (plačiau žr. Sandži-Goriajeva 1972, 243; Teorija 1986, 164). Rospondas (1962, 12), Devkinas (1965, 249) teigia, kad tikriniai žodžiai⁶ trumpinami tais pačiais būdais kaip ir bendriniai, tačiau asmenvardžių trumpiniai turi ir tik jiems būdingų struktūrinių raidos dėsnų. Trumpiniai nekartoja deminutyvinių apeliatyvų darybos ir turi kitokių priesagų (plačiau žr. Černyšev 1947, 20; Teorija 1986, 163).

2. Struktūriškai trumpinių susidarymą galima aprašyti vartojant *apokopės*, *aferezės* ir *sinkopės* terminus⁷ (dėl jų žr. Berlizon 1963, 95; Olikova 1979, 12). Segalis (1962, 280) šiems reiškiniams apibūdinti vartoja *kontrakcijos* terminą⁸. Lietuvos mokslininkų darbuose su asmenvardžių trumpinimu yra susijusios skirtingai traktuojamos sąvokos *trumpinys*, *hipokoristikas* ir *hipokoristinis vardas*. Onomastikos literatūroje yra prigijęs terminas *trumpinys*: taip įprasta vadinti iš dvikamienių asmenvardžių atsiradusius sutrumpintus vardus (Zinkevičius 1977, 229; Kuzavinis, Savukynas 1994, 27–28; Maciejauskienė 1991, 247; 1997, 113)⁹. Etimologas ir darybos specialistas Urbutis (1978, 300) terminą *trumpinys* vartoja plačiąja prasme: trumpiniai jam yra bet kurie sutrumpinti žodžiai – apeliatyvai ar asmenvardžiai. Iš ilgujų (oficialiųjų) asmenvardžių atsiradusius sutrumpintus vardus jis išskiria į atskirą trumpinių grupę ir vadina *hipokoristiniais vardais*. Jurkėnui

³ Čia turimi omenyje tik trumpiniai, atskirti nuo akronimų ir abreviatūrų. Trumpinių ir retrogradinių darinių (ang. *back formation*) skirtumas ne visuomet yra aiškus (dėl to žr. Kreidler 2000, 957).

⁴ Šio tipo trumpiniai užsienio literatūroje dažniausiai angliškai vadinami *clipped form*, *stump word*, prancūziškai – *truncation*, vokiškai – *Kurzwort*.

⁵ Pasak Gjačo (1971, 26), trumpųjų tikrinių vardų teigiama ar neigiama ekspresija yra reiškiamą priesagomis. Tačiau Tolkačevas (1977, 76) teigia, kad laikui bėgant subjektyvios ir vertinamosios trumpinio formos praranda reikšminius atspalvius ir tampa neutralios.

⁶ Minėtinas Kreidlerio (2000, 958) požiūris į vaikų maloninius-mažybinius vardus (ang. *pet names*): jam šie vardai nėra trumpiniai, nes dėl vaikų kalbos yra pakeisti ir supaprastinti.

⁷ Struktūriniu požiūriu apokopė atitinka tuos atvejus, kai numetama žodžio pabaiga [plg. trumpinius, atsiradusius iš pirmojo dvikamienio asmenvardžio kamieno ar iš pirmojo asmenvardžio kamieno ir dalies antrojo: *Tautas* (< *Tautrimas*), *Algimas* (< *Algimantas*), *Dom-ka*, plg. *Domantas*]; aferezė – kai numetama žodžio pradžia [plg. trumpinius, atsiradusius iš antrojo asmenvardžio kamieno: *Vydas* (< *Rimvydas*), *Vil-ka*, plg. *Erdvilas*, -ė]; sinkopė – kai žodis sutraukiamas [plg. (?) trumpinius, atsiradusius iš abiejų dvikamienio asmenvardžio kamienų pradžių: *Mida* (< *Mindaugas*)].

⁸ Segalis (1962, 281) dar vartoja terminus inicialinis, finalinis, inicialinis-finalinis trumpinys. Jis teigia, kad anglų kalboje daugiausia finalinių trumpinių, mažiau inicialinių ir mažiausiai inicialinių-finalinių.

⁹ Salys (1983, 12) trumpinius dar vadina trumpaisiais (maloniniais), Jonikas (1991, 558) – trumpiniais (trumpintiniais) vienakamieniais, o Skardžius (1998, 624) – trumpiniais vardais.

(1970, 77)¹⁰, Ramonienė (1987, 42) asmenvardžių trumpiniai (arba sutrumpinti vardų variantai) taip pat yra *hipokoristikai*. Tačiau Savukynas (1986, 32) *hipokoristiką* suvokia daug plačiau: ją apibrėžia kaip daiktavardžio ar asmenvardžio (nebūtinai dvikamienio) formą, padarytą kamieno trumpinimo ar kontrakcijos būdu. Šiame straipsnyje, kaip ir didžiojoje dalyje onomastikos literatūros, vardui, atsiradusiam iš sutrumpinto dvikamienio asmenvardžio, vartojamas terminas *trumpinys*, nors paraleliai galėtų būti ir yra vartojami terminai *hipokoristikas*, *hipokoristinis vardas*.

Kalbotyros terminų žodynai¹¹ *hipokoristiką* (ar *hipokoristinį vardą*) aiškina dvejopai. Plačiaja prasme *hipokoristiko* terminas taikomas ir apeliatyvams, ir tikriniams vardams (žr. Achmanova 1966, 100; STJ 232; Pei, Gaynor 1975, 94; LST 94; Bussmann 1990, 317; Matthews 1997, 166t.; DL 236)¹². Siaurąja prasme *hipokoristikas* vartojamas tik dvikamienių asmenvardžių (Podolskaja 1988, 69) trumpiniams pavadinti. Dėl mažiųjų-maloninių reikšmės ar ekspresinio-emocinio atspalvio *hipokoristikai* dažnai yra neskiriami nuo deminutyvų ar maloninių vardų¹³ (plg. Achmanova 1966, 100, 213; Pei, Gaynor 1975, 57, 94; LST, 56, 94, 133; Bussmann 1990, 165, 317, 427; DL 148–149, 236). Tačiau Rospondas (1965, 5, 19) teigia, kad analizuojant asmenvardžius *hipokoristikai* turėtų būti atskirti nuo deminutyvų (t.y. asmenvardžių su deminutyvinėmis priesagomis), kad būtų pastebima antroponimų evoliucija¹⁴.

Ar *hipokoristikai* turi mažiųjų arba maloninių reikšmę, matyt, dar yra svarstymų objektas. Urbutis (1978, 301) lakoniškai teigia, kad *hipokoristiniai* vardai turi mažumo ar malonumo reikšmę, kuria atsiskiria nuo ilgųjų (oficialiųjų) vardų. Jurkėnas (1970, 77) mano, kad *hipokoristikui* mažiųjų arba maloninių reikšmė nėra būtinai, nors jis ir turi prie kamieno priaugusią deminutyvinę priesagą. Rodos, priimtiniausia Savukyno (1986, 33) nuomonė, kad malonybės ar familiarumo konotaciją turi tik naujieji¹⁵ *hipokoristikai*, o senųjų familiarumo konotacija yra išblukusi.

¹⁰ Jurkėnas terminą *hipokoristikas* vartoja analizuodamas senuosius ikirikščioniškojo laikotarpio asmenvardžius, todėl nėra aišku, ar *hipokoristikai* jam yra ir kitų ilgųjų oficialiųjų (nedvikamienių) vardų trumpiniai.

¹¹ Terminas *hipokoristikas* įtrauktas tik į „Mūsų kalboje“ spausdintą Kalbotyros žodyną (žr. Savukynas 1986, 32t.). Šio termino ar termino *hipokoristinis vardas* nėra nei KTŽ, nei LKE. KTŽ 218 teikiamas tik terminas *trumpinys*, kuriuo vadinamas šnekamajai kalbai, dažniausiai turinčiai žargono žymių, būdingas ta pačia reikšme vartojamas sutrumpintas žodis (beje, žodyne pateikiama tik apeliatyvinės leksikos trumpinimo pavyzdžių).

¹² Achmanova (1966, 100) ir DL 236 teikia būdvardinį terminą *hipokoristinis*.

¹³ Vokiečiai šalia termino *Diminutivum* dar vartoja terminą *Verkleinerungsform*, o maloniniam vardui nusakyti yra terminai *Kosenamen*, *Koseform*.

¹⁴ Rospondas (1965, 19) įsitikinęs, kad *hipokoristikai* yra pirminiai asmenvardžiai, o deminutyvai – išvestiniai.

¹⁵ Iš Savukyno (1986, 32t.) straipsnio matyti, kad naujaisiais *hipokoristikais* autorius laiko šalia ilgųjų (oficialiųjų) vardų kalboje funkcionuojančius jų trumpuosius variantus, o senaisiais *hipokoristikais* – ryši su pamatiniais asmenvardžiais praradusius ir savarankiškais tapusius vardus.

3. Lietuvių kalbotyroje senųjų dvikamienių vardų trumpiniais įprasta laikyti tokius vardus, kurie atsirado iš vieno kurio nors dvikamienio asmenvardžio kamieno¹⁶ ar prie pirmojo kamieno pridėjus antrojo kamieno pradžią (Zinkevičius 1977, 229t.; Skardžius 1996, 441; Ramonienė 1987, 60; Kuzavinis, Savukynas 1994, 27t.; Maciejauskienė 1991, 247; 1997, 113; Sinkevičiūtė 2003, 120–124). Lietuvių mokslinėje literatūroje yra šiek tiek rašoma ir apie hipokoristiniam vardas būdingas priebalsines priesagas, pridedamas prie sutrumpėjusio asmenvardžio¹⁷. Kad priesaga *-kus* pridedama prie dvikamienių asmenvardžių kamienų, yra rašyta Skardžiaus (1998, 627)¹⁸, kai kuriuos indoeuropiečių (taip pat ir lietuvių) hipokoristikus su formantu *-k-* struktūriškai yra lyginęs Jurkėnas (1970, 76–79)¹⁹. Apie trumpinius, galinčius turėti priesagą *-k-*, minėta ir Zinkevičiaus (1977, 230). Savukynas (1986, 33) pateikia hipokoristikų pavyzdžių su priesaga *-š-* ir priebalsines priesagas turinčius hipokoristikus išskiria į atskirą grupę²⁰. Mažiulis (1998, 154; 1999, 30), polemizuodamas su LPŽ, Maciejauskiene (1997, 126, 128)²¹, avd. *Daukšà, Gėčas, Rìmsa* laiko priesaginiais trumpiniais, atsiradusiais iš dvikamienių asmenvardžių sandų. Pritariant Skardžiaus, Jurkėno, Zinkevičiaus, Savukyno ir Mažiulio pastebėjimams apie priesagas *-k-* ir *-š-* turinčius trumpinius, įmanoma išskirti ir ketvirtą dvikamienių asmenvardžių trumpinimo būdą, kai prie dvikamienio asmenvardžio dalies pridedama priebalsinė priesaga.

Taigi skirtini keturi lietuvių dvikamienių asmenvardžių trumpinimo būdai: 1) iš pirmojo dvikamienio asmenvardžio kamieno (toliau – 1KAM²²), 2) iš antrojo dvikamienio asmenvardžio kamieno (toliau – 2KAM), 3) iš pirmojo dvikamienio asmenvardžio kamieno ir pradžios antrojo (toliau – 1KAM+2D), 4) iš pirmojo ar antrojo, taip pat pirmojo ir dalies antrojo dvikamienio asmenvardžio kamieno ir priebalsinės

¹⁶ Po ilgų svarstymų pasirinktas terminas *kamienas* (jį vartoja ir Maciejauskienė 1997, 113–119, nors paraleliai teikia ir terminą *sandas*), rodos, tiksliausiai nusako dvikamienio asmenvardžio sudedamąsias dalis. Zinkevičius (1977, 229) kamieną vadina *dėmeniu*, Kuzavinis, Savukynas (1994, 27) – *sandu*, Ramonienė (1987, 60) – *komponentu*.

¹⁷ Dažniausiai pridedamos priebalsinės priesagos *-k-*, *-n-*, *-š-*. Tokią nuomonę autorė susidarė surinkusi ir patyrinėjusi dvikamienių asmenvardžių trumpinius, išlikusius lietuvių pavardėse. Su šiomis priebalsinėmis priesagomis buvo sudaromi ir trumpiniai, Jurkėno (1966, 209–221) tirti istoriniuose šaltiniuose.

¹⁸ Skardžius (1998, 627) manė, kad tokia dalies asmenvardžių daryba yra pačių lietuvių padaras.

¹⁹ Jurkėnas teigia, kad hipokoristikai su formantu *-k-* yra dažni indoeuropiečių antroponiminėse sistemoje, ir šis formantas daugelyje kalbų turi variantų, išplėstų balsiais. Pasak Jurkėno (1966, 209), ši priesaga senovėje vartota gerokai dažniau (ne tik lietuvių) ir jos funkcija – sudaryti asmenų vardus.

²⁰ Savukynas (1986, 33) hipokoristikus skirsto darybiškai į vienkamienius, dvikamienius ir priesaginius.

²¹ Tačiau ir Maciejauskienė (1997, 116tt.) neneigia minties, kad asmenvardžiuose *Mankus, Minkus, Rimkus, Tautkus* *-k-* gali būti ne tik dvikamienio asmenvardžio dalis, bet ir priesaga.

²² Ši ir kitos panašios santrumpos vartojamos skaičiuojant SPSS (ang. *Statistical Package for Social Sciences*) paketu.

priesagos (toliau – KAM+PR). Šnekamojoje kalboje funkcionuojantys dvikamienių asmenvardžių trumpiniai rodo, kad visi keturi dvikamienių trumpinimo būdai yra išlikę iki šių dienų, nors tokia išvada padaryta remiantis darbais, kuriuose nagrinėjami iš rašytinių šaltinių surinkti duomenys. Toliau straipsnyje tiriama, kaip senieji lietuvių dvikamieniai vardai trumpinami šnekamojoje kalboje: 1) kokie procesai ir struktūriniai pokyčiai yra susiję su asmenvardžių trumpinimu; 2) kokie yra dvikamienių asmenvardžių trumpinimo būdai ir jų statistinis pasiskirstymas; 3) kurie trumpinimo būdai vyrauja pagal trumpinių pamatinių žodžių – dvikamienių asmenvardžių – struktūrinius tipus; 4) kaip dvikamieniai asmenvardžiai trumpinami tarmėse, Vilniaus mieste bei kaip šiuos vardus trumpina Lietuvoje gyvenantys slavai – lenkai ir rusai.

4. Tyrimui²³ buvo parengtos trys anketos. Jomis apklausti 103 Vilniaus universiteto Chemijos bei Matematikos ir informatikos fakultetų pirmakursiai ir 22 Chemijos fakulteto antrakursiai, atvykę studijuoti iš įvairių Lietuvos regionų (žr. 1 lentelę). Anketuojant studentų buvo klausiama ankstesnės (iki pradedant studijuoti) jų gyvenamosios vietos ir gimtosios kalbos (kitataučiai buvo atskirti, manant, kad nuo to gali priklausyti trumpinimo būdai)²⁴.

1 l e n t e l ė. Respondentų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą ir kalbą

Respon- dentai Anketos	Rusai, lenkai	Vilnie- čiai	Rytų aukštaičiai	Pietų aukštaičiai	Vakarų aukštaičiai	Žemaičiai
1 anketa	34	23	30	11	11	16
2 anketa	34	26	27	11	12	15
3 anketa	34	24	31	11	11	14
Vidutiniškai	34	24,33	29,34	11	11,33	15

Kiekvienoje anketoje buvo pateikta po 15 vardų²⁵, iš jų – po 9 senuosius lietuvių dvikamienius asmenvardžius; pirmoje anketoje: *Algimantas*²⁶, *-a*, *-ė*, *Algirdas*, *-a*, *-ė*, *Gintautas*, *-ė*, *Girstautas*, *-ė*, *Nomeda*, *-as*, *Rimantas*, *-ė*, *Tautvydas*, *-a*, *-ė*, *Vidmantas*, *-ė*, *Vytautas*, *-ė*; antroje anketoje: *Deimantas*, *-ė*, *Erdvilas*, *-ė*, *Gediminas*, *-ė*, *Gelmi-*

²³ Apklausa atlikta 2002 m. lapkričio mėn.; studentai buvo ne tik lietuviai – pasitaikė rusų ir lenkų.

²⁴ Iš 1 lentelės matyti, kad respondentų skaičius pagal jų gyvenamąją vietą varijuoja. Tai aiškinti na tuo, kad studentų apklausa vyko tris kartus per mėnesį, todėl vienas kitas respondentas kurį nors kartą anketuojant nedalyvavo. Norint išvengti netikslumų, lentelėje pateikiamas ir tam tikro gyvenamojo ploto vidutinis respondentų kiekis.

²⁵ Straipsnyje, kaip ir anketose, vardai teikiami nekirčiuoti.

²⁶ Anketose nebuvo akcentuotas vyrų ir moterų vardų skirtumas. Dažniausiai prie pagrindinės vyriškosios (išskyrus du atvejus – *Gelminė* ir *Nomeda*) giminės formos vardų buvo pateikta ir moteriškosios

nė, -a, -as, *Getautas*, -ė, *Rimtautas*, -ė, *Rimvydas*, -a, -ė, *Tautrimas*, -ė, *Virmantas*, -ė; trečioje anketoje: *Almantas*, -a, -ė, *Arvydas*, -a, -ė, *Ašmantas*, -ė, *Domantas*, -ė, *Mantautas*, -ė, *Mažvydas*, -a, -ė, *Mindaugas*, -a, -ė, *Skirmantas*, -ė, *Žygimantas*, -ė. Anketose taip pat buvo įrašyta krikščioniškų (*Antanas*, -ė, *Česlovas*, -a, *Martynas*, -a, *Robertas*, -a), priesaginių²⁷ (*Birutė*, *Danutė*, *Ramūnas*, -ė, *Svajūnas*, -ė, *Vytėnis*, -ė), svetimos kilmės (*Edgaras*, *Jolita*, *Ligita*, *Loreta*, *Raimondas*, -a, *Rolandas*, -a), apeliatyvinės kilmės (*Audronė*, -is, -ius), literatūrinių (*Nijolė*) ir vietovardinių (*Neringa*) vardų. Šie vardai buvo pateikti dėl įvairovės, siekiant, kad respondentai nesureikšmintų anketavimo objekto. Studentų buvo prašoma parašyti, kaip jie dar kitaip vartoja ar trumpina pateiktus vardus.

5. Anketas užpildę respondentai pateikė visų anksčiau minėtų keturių grupių trumpinių. Šie trumpiniai suskirstyti grupėmis pagal jų morfologinį įforminimą į nepriesaginius ir turinčius priesagas trumpinius. Pateikti trumpiniai taip pat dar skirstomi į pogrupius pagal jų pamatinių žodžių struktūrą. Kadangi visus 27 dvikamienius asmenvardžius, iš kurių kildinami tiriamieji trumpiniai, galima suskirstyti į septynias grupes, todėl skiriama tiek pat ir trumpinių pogrupių. Yra atskiriami trumpiniai, atsiradę iš dvikamienių asmenvardžių: I. kurie turi asimiliuotą priebalsį (toliau – *asm* tipas): vardai *Getautas*²⁸, *Rimantas*, *Vytautas*; II. kurių pirmasis kamienas baigiasi balsiu (toliau – *bls* tipas): vardai *Deimantas*, *Domantas*, *Nomeda*; III. kurie turi jungiamąjį balsį (toliau – *jng* tipas): vardai *Algimantas*, *Gediminas*, *Žygimantas*; IV. kurių pirmasis kamienas baigiasi dusliuoju priebalsiu (toliau – *kmd* tipas): vardai *Ašmantas*, *Tautrimas*, *Tautvydas*; V. kurių pirmasis kamienas baigiasi dviem priebalsiais (toliau – *kmdv* tipas): vardai *Erdvilas*, *Girstautas*; VI. kurių pirmasis kamienas baigiasi sonantu (toliau – *kms* tipas): vardai *Algirdas*, *Almantas*, *Arvydas*, *Gelminė*, *Gintautas*²⁹, *Mantautas*, *Mindaugas*, *Rimtautas*, *Rimvydas*, *Skirmantas*, *Virmantas*; VII. kurių pirmasis kamienas baigiasi skardžiuoju priebalsiu (toliau – *kmsk* tipas): vardai *Mažvydas*, *Vidmantas*. Toliau pateikiami respondentų užrašyti trumpiniai:

1) 1KAM grupė (trumpiniai, atsiradę iš pirmojo dvikamienio asmenvardžio kamieno):

giminės galūnė, tikintis, kad ir respondentai parašys abiejų giminių trumpinius. Tačiau didžioji dalis respondentų rašė tik vyriškosios giminės trumpinius, kiti – suplakė abi gimines taip, kad kai kurių trumpinių giminės buvo neįmanoma atsekti. Todėl straipsnyje atsisakyta nagrinėti ir skirti vardus pagal santykį su vardo turėtojo lytimi. Lietuvių trumpinių tyrimas šiuo aspektu turėtų būti labai įdomus; pvz., rusų kalboje iš ilgųjų (oficialiųjų) formų atsiradę vyrų ir moterų mažybiniai vardai dažnai nesiskiria (Černyšev 1947, 20; Vinogradov 1986, 75).

²⁷ Kai kurie jų – trumpinių kilmės.

²⁸ Trumpumo dėlei čia teikiama tik viena vardo forma.

²⁹ Kuzavinis, Savukynas (1994, 180, 259) teigia, kad vardai *Gintautas*, *Mantautas* turi asimiliuotą priebalsį *t*.

1a) nepriesaginiai trumpiniai:

III³⁰. iš *jng* tipo dvikamienių asmenvardžių³¹: **-is**: *Algis* 98x (<³² *Algimantas*), *Gedis* 26x (< *Gediminas*), *Žygis* 84x (< *Žygimantas*); **-as**: *Gedas* 90x, *Gezas* 1x³³ (< *Gediminas*), *Žygas* 1x (< *Žygimantas*); **-ė**: *Algė* 13x (< *Algimantas*, -ė)³⁴, *Gedė* 5x, *Gedzė* 1x (< *Gediminas*, -ė), *Žygė* 12x (< *Žygimantas*, -ė); **-a**: *Alga* 1x (< *Algimantas*, -ė), *Geda* 1x (< *Gediminas*, -ė), *Žyga* 4x (< *Žygimantas*, -ė); **-ys**: *Algys* 3x (< *Algimantas*); **-ius**: *Žygius* 1x (< *Žygimantas*);

IV. iš *kmd* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-is**: *Ašis* 2x (< *Ašmantas*), *Tautis* 9x (< *Tautrimas*), *Tautis* 7x (< *Tautvydas*); **-as**: *Ašas* 6x (< *Ašmantas*), *Tautas* 2x (< *Tautrimas*); **-ė**: *Tautė* 4x (< *Tautrimas*, -ė), *Tautė* 1x (< *Tautvydas*, -a, -ė); **-(i)a**: *Tauta* 1x, *Tautia* 1x (< *Tautrimas*, -ė); **-ius**: *Taučius* 2x (< *Tautvydas*);

V. iš *kmdv* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-is**: *Erdis* 3x (< *Erdvilas*);

VI. iš *kms* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-as**: *Alas* 3x (< *Almantas*), *Aras* 4x (< *Arvydas*), *Rimas* 41x (< *Rimtautas*), *Rimas* 25x (< *Rimvydas*), *Skiras* 2x (< *Skirmantas*); **-is**: *Rimis* 8x (< *Rimtautas*), *Rimis* 6x (< *Rimvydas*), *Viris* 1x (< *Virmantas*); **-a**: *Rima* 6x (< *Rimtautas*, -ė); **-ė**: *Gelė* 1x (< *Gelminė*, -a, -as), *Rimė* 1x (< *Rimtautas*, -ė); **-ys**: *Rimys* 1x (< *Rimvydas*);

VII. iš *kmsk* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-as**: *Mažas* 4x (< *Mažvydas*), *Vidas* 31x³⁵ (< *Vidmantas*); **-(i)us**: *Mažius* 5x (< *Mažvydas*), *Vidus* 1x (< *Vidmantas*); **-is**: *Mažis* 3x (< *Mažvydas*), *Vidis* 2x (< *Vidmantas*); **-a**: *Vida* 4x³⁶ (< *Vidmantas*, -ė); **-ys**: *Mažys* 2x (< *Mažvydas*); **-ė**: *Vidė* 1x (< *Vidmantas*, -ė);

1b1) lietuviškos kilmės deminutyvines balsines priesagas turintys trumpiniai:

III. iš *jng* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-utis**: *Ged-utis* 11x, plg. *Gediminas*, -ė³⁷; **-(i)ukas**: *Alg-iukas* 4x, plg. *Algimantas*, -a, -ė, *Ged-ukas* 3x, plg. *Gediminas*, -a; **-ytė**: *Alg-ytė* 2x, plg. *Algimantas*, -ė;

³⁰ Romėniškas skaičius nurodo pogrupį, kuriam priklauso trumpiniai, suskirstyti pagal dvikamienių asmenvardžių struktūrą.

³¹ Pogrupiuose trumpiniai pateikiami pagal jų baigmenų produktyvumą.

³² Peržiūrėjus nemažai straipsnių apie žodžių trumpinimą dvikamienių asmenvardžių trumpiniams žymėti pasirinktas šis, dažniausiai vartojamas, ženklas. Beje, tokį ženklą vartoja ir apie lietuvių dvikamienių asmenvardžių trumpinius rašęs U r b u t i s (1991, 29).

³³ Šis asmenvardis, turintis šiek tiek pakeistą dvikamienio asmenvardžio dalį, vadintinas deformuotu trumpiniu (dėl sąvokos plg. U r b u t i s 1978, 301). Tokių asmenvardžių yra ir daugiau, plg. *Gedzė* 1x (< *Gediminas*, -ė) ir kt. – apie juos žr. toliau.

³⁴ Trumpiniai su baigmenimis -ė, -(i)a gali būti atsiradę ir iš vyriškosios, ir moteriškosios giminės dvikamienių vardų. Kadangi anketuojant nebuvo akcentuotas vyrų ir moterų vardų skirtumas, čia taip pat pateikiami abiejų giminių vardai.

³⁵ Vienas šio trumpinio variantas buvo užrašytas *Vydas*.

³⁶ Vienas šio trumpinio variantas buvo užrašytas *Vyda*.

³⁷ Prie deminutyvines priesagas turinčių trumpinių pateikiami abiejų giminių dvikamieniai asmenvardžiai, nes šnekamojoje kalboje pastebėta tendencija moterų vardams pridėti deminutyvines priesagas

IV. iš *kmd* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-ukas**: *Taut-ukas* 1x, plg. *Tautrimas*, -ė;
VII. iš *kmsk* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-ukas**: *Vid-ukas* 1x, plg. *Vidmantas*, -ė;
-elė: *Vid-elė* 1x, plg. *Vidmantas*, -ė;

Ib2) kitas lietuviškos kilmės balsines priesagas turintys trumpiniai:

III. iš *jng* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-iokas**: *Alg-iokas* 4x, plg. *Algimantas*;
-onis: *Ged-onis* 2x, plg. *Gediminas*;

IV. iš *kmd* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-okas**: *Taut-okas* 1x, plg. *Tautvydas*;

1b3) kitas balsines priesagas turintys trumpiniai:

III. iš *jng* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-usis**: *Ged-usis* 1x, plg. *Gediminas*;

2) 2KAM grupė (trumpiniai, atsiradę iš antrojo dvikamienio asmenvardžio kamieno):

2a) nepriesaginiai trumpiniai³⁸:

I. iš *asm* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-as**: *Mantas* 1x (< *Rimantas*)³⁹;

II. iš *bls* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-a**: *Meda* 15x (< *Nomeda*, -as)⁴⁰; **-as**: *Mantas* 1x (< *Deimantas*), *Mantas* 1x (< *Domantas*); **-ė**: *Mantė* 2x (< *Deimantas*, -ė);

III. iš *jng* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-as**: *Mantas* 1x (< *Algimantas*), *Mantas* 2x (< *Žygimantas*), *Minas* 1x (< *Gediminas*);

IV. iš *kmd* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-as**: *Mantas* 4x (< *Ašmantas*), *Rimas* 2x (< *Tautrimas*), *Vidas* 1x, *Vydas* 1x (< *Tautvydas*);

V. iš *kmdv* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-as**: *Tautas* 1x (< *Girstautas*), *Vilas* 1x (< *Erdvilas*);

VI. iš *kms* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-as**: *Girdas* 1x (< *Algirdas*), *Mantas* 2x (< *Almantas*), *Mantas* 1x (< *Skirmantas*), *Mantas* 4x (< *Virmantas*), *Vidas* 2x, *Vydas* 1x (< *Arvydas*), *Vidas* 2x, *Vydas* 2x (< *Rimvydas*); **-a**: *Mina* 1x (< *Gelminė*, -a, -as); **-ė**: *Girdė* 1x (< *Algirdas*, -a, -ė); **-is**: *Tautis* 1x (< *Mantautas*);

VII. iš *kmsk* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-as**: *Mantas* 1x (< *Vidmantas*), *Vydas* 1x (< *Mažvydas*);

3) 1KAM+2D grupė (trumpiniai, atsiradę iš pirmojo dvikamienio asmenvardžio kamieno ir pradžios antrojo):

su vyriškosios giminės galūnėmis, pvz., *Daiva* → *Daivukas*, *Danutė* → *Danučiukas*, *Rima* → *Rimutis*, *Sigutė* → *Siguliukas* ir kt. (autorės duomenys).

³⁸ Nepasitaikė trumpinių, atsiradusių iš antrojo dvikamienio asmenvardžio kamieno su balsinėmis priesagomis.

³⁹ Tokie trumpiniai, kurie sutampa pamatinio asmenvardžio antrąja dalimi ir galūne (plg.: *Mantas* < *Domantas*, *Girdė* < *Algirdė*), sudaro 1,9% (jų 52) visų asmenvardžių. Trumpiniai, kurių sutampa pamatinio asmenvardžio pradžia ir galūnė (plg.: *Gedas* < *Gediminas*), *Gelma* < *Gelmina*), sudaro 49,1% (jų 1340) visų asmenvardžių.

⁴⁰ Tais atvejais, kai anketoje pirmuoju pagrindiniu vardu buvo užrašytas moteriškosios giminės asmenvardis, tas vardas yra teikiamas ir prie trumpinio, turinčio vyriškosios giminės baigmenį.

3a) nepriesaginiai trumpiniai:

I. iš *asm* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-as**: *Getas* 43x (< *Getautas*), *Rimas* 84x (< *Rimantas*), *Vitas* 4x, *Vytas* 71x (< *Vytautas*); **-(i)a**: *Geta* 4x (< *Getautas*, -è), *Rima* 20x (< *Rimantas*, -è), *Vycia* 1x, *Vita* 2x, *Vyta* 1x, *Vytia* 1x (< *Vytautas*, -è); **-is**: *Getis* 6x (< *Getautas*), *Rimis* 13x (< *Rimantas*), *Vytis* 10x (< *Vytautas*); **-è**: *Getè* 3x, *Gètè* 1x (< *Getautas*, -è), *Rimè* 1x (< *Rimantas*, -è), *Vytè* 14x (< *Vytautas*, -è); **-ius**: *Vyčius* 1x (< *Vytautas*);

II. iš *bls* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-as**: *Daimas* 1x, *Deimas* 18x (< *Deimantas*), *Domas* 85x (< *Domantas*), *Nomas* 2x (< *Nomeda*, -as); **-a**: *Deima* 62x (< *Deimantas*, -è), *Doma* 10x (< *Domantas*, -è), *Noma* 9x (< *Nomeda*, -as); **-is**: *Deimis* 26x (< *Deimantas*), *Domis* 11x (< *Domantas*), *Nomis* 1x (< *Nomeda*, -as); **-è**: *Deimè* 6x (< *Deimantas*, -è), *Domè* 2x (< *Domantas*, -è), *Nomè* 6x (< *Nomeda*, -as);

III. iš *jng* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-as**: *Algimas* 5x (< *Algimantas*), *Gedmas* 2x (< *Gediminas*), *Žygimas* 1x, *Žygmas* 2x (< *Žygimantas*); **-a**: *Algima* 2x (< *Algimantas*, -è), *Žygma* 1x (< *Žygimantas*, -è); **-is**: *Gedmis* 1x (< *Gediminas*), *Žygmis* 1x (< *Žygimantas*);

IV. iš *kmd* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-is**: *Ašmis* 19x (< *Ašmantas*), *Tautris* 32x (< *Tautrimas*), *Tautvis* 24x (< *Tautvydas*); **-è**: *Ašmè* 6x (< *Ašmantas*, -è), *Tautrè* 9x (< *Tautrimas*, -è), *Tautvè* 22x (< *Tautvydas*, -a, -è); **-a**: *Ašma* 11x (< *Ašmantas*, -è), *Tautva* 1x (< *Tautvydas*, -a, -è); **-as**: *Ašmas* 9x (< *Ašmantas*); **-ys**: *Ašmys* 1x (< *Ašmantas*), *Tautrys* 1x (< *Tautrimas*), *Tautvys* 7x (< *Tautvydas*); **-ius**: *Tautrius* 3x (< *Tautrimas*);

V. iš *kmdv* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-is**: *Erdvis* 37x (< *Erdvilas*), *Girstis* 5x (< *Girstautas*); **-as**: *Girstas* 24x (< *Girstautas*); **-è**: *Erdvè* 8x (< *Erdvilas*, -è), *Girstè* 10x (< *Girstautas*, -è); **-a**: *Erdva* 7x (< *Erdvilas*, -è), *Girsta* 2x (< *Girstautas*, -è); **-ys**: *Erdvys* 1x (< *Erdvilas*), *Girstys* 1x (< *Girstautas*);

VI. iš *kms* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-is**: *Algis* 72x (< *Algirdas*), *Almis* 33x (< *Almantas*), *Arvis* 57x (< *Arvydas*), *Gintis* 5x (< *Gintautas*), *Mantis* 13x (< *Mantautas*), *Mindis* 2x (< *Mindaugas*), *Rintis* 7x (< *Rimtautas*), *Rimvis* 44x⁴¹ (< *Rimvydas*), *Skirmis* 18x (< *Skirmantas*), *Virmis* 30x (< *Virmantas*); **-è**: *Algè* 11x (< *Algirdas*, -a, -è), *Almè* 13x (< *Almantas*, -a, -è), *Arvè* 11x (< *Arvydas*, -a, -è), *Gelmè* 42x (< *Gelminè*, -a, -as), *Gincè* 5x, *Gintè* 31x (< *Gintautas*, -è), *Mantè* 18x, *Muntè* 1x (< *Mantautas*, -è), *Mindè* 101x⁴², *Mindzè* 2x (< *Mindaugas*, -a, -è), *Rimtè* 7x (< *Rimtautas*, -è), *Rimvè* 14x (< *Rimvydas*, -a, -è), *Skirmè* 10x (< *Skirmantas*, -è), *Virmè* 6x (< *Virmantas*, -è); **-as**: *Almas* 16x (< *Almantas*), *Gintas* 97x (< *Gintautas*), *Mantas* 74x, *Muntas* 1x (< *Mantautas*), *Mindas* 1x (< *Mindaugas*), *Rintas* 16x (< *Rimtautas*), *Rimfas* 1x, *Rimvas* 1x

⁴¹ Vienas šio trumpinio variantas buvo užrašytas *Rymvis*.

⁴² Du šio trumpinio variantai buvo užrašyti *Myndè*.

(< *Rimvydas*), *Skirmas* 9x (< *Skirmantas*), *Virmas* 18x (< *Virmantas*); **-(i)a**: *Alma* 42x (< *Almantas*, -a, -è), *Arva* 1x (< *Arvydas*, -a, -è), *Gelma* 17x (< *Gelminè*, -a, -as), *Ginčia* 2x, *Ginčia* 1x, *Ginta* 4x, *Gintia* 1x (< *Gintautas*, -è), *Mancia* 1x, *Manta* 3x (< *Mantautas*, -è), *Minda* 7x, *Mindia* 6x (< *Mindaugas*, -a, -è), *Rimta* 1x (< *Rimtautas*, -è), *Rimva* 3x (< *Rimvydas*, -a, -è), *Skirma* 54x⁴³ (< *Skirmantas*, -è), *Virma* 22x (< *Virmantas*, -è); **-ys**: *Almys* 1x (< *Almantas*), *Arvys* 6x (< *Arvydas*), *Mindys* 2x (< *Mindaugas*), *Rimvys* 3x (< *Rimvydas*); **-(i)us**: *Ginčius* 3x (< *Gintautas*), *Mančius* 2x, *Mantus* 1x (< *Mantautas*), *Mindžius* 2x (< *Mindaugas*);

VII. iš *kmsk* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-a**: *Mažva* 3x (< *Mažvydas*, -a, -è), *Vidma* 45x⁴⁴ (< *Vidmantas*, -è); **-is**: *Mažvis* 26x (< *Mažvydas*), *Vidmis* 8x (< *Vidmantas*); **-è**: *Mažvè* 12x (< *Mažvydas*, -a, -è), *Vidmè* 11x (< *Vidmantas*, -è); **-as**: *Vidmas* 13x (< *Vidmantas*); **-ys**: *Mažvys* 6x (< *Mažvydas*);

3b1) lietuviškos kilmės deminutyvines balsines priesagas turintys trumpiniai:

I. iš *asm* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-(i)ukas, -ukè**: *Get-ukas* 2x, plg. *Getautas*, -è, *Rim-ukas* 2x, plg. *Rimantas*, -è, *Vic-iukas* 1x, *Vyt-ukas* 12x, *Vyt-ukè* 1x, plg. *Vytautas*, -è; **-ulis, -ulia**: *Vyt-ulia* 1x, *Vyt-ulis* 2x, plg. *Vytautas*, -è; **-utè, -utis**: *Get-utis* 1x, plg. *Getautas*, -è, *Rim-utè* 1x, plg. *Rimantas*, -è;

II. iš *bls* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-ukas**: *Deim-ukas* 1x, plg. *Deimantas*, -è, *Dom-ukas* 1x, plg. *Domantas*, -è; **-utis**: *Deim-utis* 1x, plg. *Deimantas*, -è, *Dom-utis* 1x, plg. *Domantas*, -è; **-ulis**: *Deim-ulis* 1x, plg. *Deimantas*, -è;

III. iš *jng* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-ukas, -ukè**: *Algim-ukas* 1x, plg. *Algimantas*, -è;

IV. iš *kmd* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-utè, -utis**: *Ašm-utè* 2x, *Ašm-utis* 1x, plg. *Ašmantas*, -è; **-ulis**: *Asm-ulis* 1x, *Ašm-ulis* 1x, plg. *Ašmantas*, -è; **-ukas**: *Tautr-ukas* 1x, plg. *Tautrimas*, -è;

V. iš *kmdv* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-(i)ukas**: *Erdv-iukas* 1x, plg. *Erdvilas*, -è, *Girst-ukas* 3x, plg. *Girstautas*, -è;

VI. iš *kms* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-(i)ukas, -iukè**: *Alg-iukas* 2x, plg. *Algirdas*, -a, -è, *Gelm-iukè* 1x, plg. *Gelminè*, -a, -as, *Gint-ukas* 4x, plg. *Gintautas*, -è, *Manč-iukas* 1x, *Mant-ukas* 3x, plg. *Mantautas*, -è, *Mind-ukas* 1x, plg. *Mindaugas*, -a, -è, *Rimt-ukas* 3x, plg. *Rimtautas*, -è; **-utas, -utè, -utis**: *Alm-utas* 1x, *Alm-utè* 3x, *Alm-utis* 3x, plg. *Almantas*, -a, -è, *Gelm-utè* 1x, plg. *Gelminè*, -a, -as; **-(i)ulis**: *Mant-ulis* 1x, plg. *Mantautas*, -è, *Mindz-iulis* 1x, plg. *Mindaugas*, -a, -è; **-elis**: *Alg-elis* 1x, plg. *Algirdas*, -a, -è; **-ytè**: *Mant-ytè* 1x, plg. *Mantautas*, -è;

⁴³ Vienas šio trumpinio variantas buvo užrašytas *Skyрма*.

⁴⁴ Trys šio trumpinio variantai buvo užrašyti *Vydma*.

3b2) kitas lietuviškos kilmės balsines priesagas turintys trumpiniai:

I. iš *asm* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-(i)okas**: *Rim-okas* 1x, plg. *Rimantas*, *Vic-iokas* 1x, *Vyc-iokas* 1x, *Vit-iokas* 3x, *Vyt-iokas* 2x, plg. *Vytautas*; **-otė**: *Vit-otė* 1x, plg. *Vytautas*, -ė⁴⁵; **-unė**: *Get-unė* 1x, plg. *Getautas*, -ė;

II. iš *bls* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-okas**: *Deim-okas* 1x, plg. *Deimantas*;

III. iš *jng* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-ainis**: *Žygim-ainis* 1x, plg. *Žygimantas*;

IV. iš *kmd* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-unė**: *Ašm-unė* 1x, plg. *Ašmantas*, -ė;

VI. iš *kms* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-(i)okas**: *Alg-iokas* 1x, plg. *Algirdas*, *Gint-okas* 1x, plg. *Gintautas*; **-ošius**: *Skirm-ošius* 1x, plg. *Skirmantas*;

VII. iš *kmsk* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-okas**: *Vidm-okas* 1x, plg. *Vidmantas*;

3b3) slaviškos kilmės balsines priesagas turintys trumpiniai:

I. iš *asm* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-iocka**: *Vyt-iocka* 1x, plg. *Vytautas*, -ė;

II. iš *bls* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-enka**: *Nom-enka* 1x, plg. *Nomeda*, -as;

VI. iš *kms* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-aškė**: *Mind-aškė* 1x, plg. *Mindaugas*, -a, -ė; **-uška, -uškė**⁴⁶: *Alm-uška* 1x, plg. *Almantas*, -a, -ė, *Gint-uškė* 1x, plg. *Gintautas*, -ė;

3b4) kitas priesagas turintys trumpiniai⁴⁷:

I. iš *asm* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-iakas**: *Vyč-iakas* 1x, plg. *Vytautas*;

II. iš *bls* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-akas**: *Deim-akas* 1x, plg. *Deimantas*;

IV. iš *kmd* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-ucha**: *Ašm-ucha* 1x, plg. *Ašmantas*;

VI. iš *kms* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-(i)akas**: *Alm-akas* 1x, plg. *Almantas*, *Mant-akas* 1x, plg. *Mantautas*, *Mind-iakas* 1x, plg. *Mindaugas*; **-asas**: *Mind-asas* 2x, plg. *Mindaugas*; **-esas**: *Mind-esas* 1x, plg. *Mindaugas*; **-ieša**: *Alg-ieša* 1x, plg. *Algirdas*, -a, -ė; **-osas**: *Mind-osas* 1x, plg. *Mindaugas*; **-ozas**: *Mind-ozas* 1x, plg. *Mindaugas*; **-uš-ikas**: *Mant-uš-ikas* 1x, plg. *Mantautas*;

4) KAM+PR grupė (trumpiniai, atsiradę iš pirmojo ar antrojo, ar pirmojo ir dalies antrojo dvikamienio asmenvardžio kamieno ir priebalsinės priesagos):

4a1) trumpiniai, turintys priebalsinę priesagą **-c-**⁴⁸:

I. iš *asm* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-ca**: *Rim-ca* 1x, plg. *Rimantas*, -ė; **-cė**: *Rim-cė* 1x, plg. *Rimantas*, -ė;

II. iš *bls* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-cė**: *Dom-cė* 3x, plg. *Domantas*, -ė,

⁴⁵ Prie trumpinių, turinčių priesagas su galūnėmis *-ė*, *-(i)a*, pateikiami abiejų giminių dvikamieniai vardai, kadangi šie vardai galėjo atsirasti tiek iš vienos, tiek iš kitos giminės asmenvardžių.

⁴⁶ Pareikšta nuomonių, kad priesaga *-ušk-* yra lietuviškos kilmės, žr. Skardžius 1996, 162; Razmukaitė 1983, 150.

⁴⁷ Šioje vedinių grupėje atsidūrė vardai, turintys įmanomą dvejopą priesagos kilmės aiškinimą ar apeliatyviniams dariniams ypač retas priesagas.

⁴⁸ Asmenvardžiai su šia priesaga į atskirą grupę skirtini sąlygiškai, turint omenyje šnekamosios kalbos specifiką ir formalųjį trumpinio priesaginį rodiklį.

4a2) trumpiniai, turintys priebalsinę priesagą *-k-*:

I. iš *asm* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-ka**: *Gec-ka* 2x, plg. *Getautas*, -ė, *Rim-ka* 15x, plg. *Rimantas*, -ė, *Vic-ka* 7x, *Vyc-ka* 47x, *Vit-ka* 3x, *Vyt-ka* 6x, plg. *Vytautas*, -ė; **-kė**: *Rim-kė* 3x, plg. *Rimantas*, -ė;

II. iš *bls* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-kė**: *Dom-kė* 4x, plg. *Domantas*, -ė, *Nom-kė* 1x, plg. *Nomeda*, -as; **-ka**: *Dom-ka* 2x, plg. *Domantas*, -ė, *Nom-ka* 2x, plg. *Nomeda*, -as; **-kas**: *Dom-kas* 1x, plg. *Domantas*; **-kis**: *Dom-kis* 1x, plg. *Domantas*;

III. iš *jng* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-ka**: *Algim-ka* 2x, plg. *Algimantas*, -ė, *Gec-ka* 2x, plg. *Gediminas*, -ė; **-kis**: *Algim-kis* 1x, plg. *Algimantas*;

IV. iš *kmd* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-kė**: *Taut-kė* 1x, plg. *Tautrimas*, -ė, *Taut-kė* 2x, plg. *Tautvydas*, -a, -ė; **-ka**: *Taut-ka* 2x, plg. *Tautvydas*, -a, -ė; **-kus**: *Taut-kus* 1x, plg. *Tautrimas*;

V. iš *kmdv* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-ka**: *Erd-ka* 1x, plg. *Erdvilas*, -ė, *Vil-ka* 1x, plg. *Erdvilas*, -ė;

VI. iš *kms* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-ka**: *Rim-ka* 8x⁴⁹, plg. *Rimtautas*, -ė, *Rim-ka* 3x, plg. *Rimvydas*, -a, -ė, *Skirm-ka* 1x, plg. *Skirmantas*, -ė; **-kė**: *Rim-kė* 1x, plg. *Rimtautas*, -ė, *Rim-kė* 1x, plg. *Rimvydas*, -a, -ė, *Vir-kė* 1x, plg. *Virmantas*, -ė; **-kas**: *Rim-kas* 1x, plg. *Rimtautas*, *Skir-kas* 1x, plg. *Skirmantas*;

VII. iš *kmsk* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-ka**: *Vic-ka* 2x, plg. *Vidmantas*, -ė;

4a3) trumpiniai, turintys priebalsinę priesagą *-š-*:

I. iš *asm* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-ša**: *Rim-ša* 1x, plg. *Rimantas*, -ė;

4a4) trumpiniai, turintys priebalsinę priesagą *-t-*:

I. iš *asm* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-tė**: *Rim-tė* 1x, plg. *Rimantas*, -ė;

II. iš *bls* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-tė**: *Dom-tė* 1x, plg. *Domantas*, -ė;

VI. iš *kms* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-tis**: *Skir-tis* 1x, plg. *Skirmantas*;

4a5) trumpiniai, turintys priebalsinę priesagą *-v-*:

V. iš *kmdv* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-vė**: *Girst-vė* 1x, plg. *Girstautas*, -ė;

VI. iš *kms* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-va**: *Mant-va* 1x, plg. *Mantautas*, -ė; **-vas**: *Rim-vas* 1x, plg. *Rimtautas*;

4b1) trumpiniai, turintys kitas priesagas:

I. iš *asm* tipo dvikamienių asmenvardžių: **-s-utė**: *Get-s-utė* 1x, plg. *Getautas*, -ė.

6. Struktūrinė pateiktų dvikamienių asmenvardžių trumpinių analizė rodo, kad beveik visi nepriesaginiai ir priebalsines priesagas turintys trumpiniai yra dviskiemeniai⁵⁰: *Algis* < *Algimantas*, *Rimas* < *Rimantas*, *Taut-ka*, plg. *Tautvydas*. Tais atvejais, kai pamatinis dvikamienis asmenvardis turi jungiamąjį balsį, nedeformuoti trum-

⁴⁹ Vienas šio trumpinio variantas buvo užrašytas *Rymka*.

⁵⁰ Kreidleris (2000, 960–961) nurodo, kad anglų kalboje dažniausi yra vienskiemeniai trumpiniai, o prancūzų, ispanų kalbos apeliatyviniai trumpiniai dažniausiai yra dviskiemeniai.

piniai yra triskiemeniai: *Algimas* < *Algimantas*, *Algimkis* < *Algimantas*, *Žygimas* < *Žygimantas*. Tačiau pastebima tendencija iš šio tipo dvikamienių asmenvardžių daryti dviskiemenius deformuotus trumpinius: *Gedmas* < *Gediminas*, *Žygmas* < *Žygimantas*. Galima tik įtarti, kad tokių deformuotų trumpinių atsiranda dėl bendros tendencijos vartoti kuo trumpesnius žodžius ir dėl sistemos, kurioje vyrauja dviskiemeniai trumpiniai, spaudimo. Trumpiniai, turintys dviskiemenes balsines priesagas ir atsiradę iš jungiamojo balsio neturinčių dvikamienių asmenvardžių, yra triskiemeniai: *Deimulis*, plg. *Deimantas*, *Skirm-ošius*, plg. *Skirmantas*. Kai trumpinio pamatas – dvikamienis asmenvardis su jungiamuoju balsiu, vardas yra keturskiemenis: *Algimukas*, plg. *Algimantas*, *Žygimainis*, plg. *Žygimantas*. Taigi iš dvikamienių asmenvardžių atsiradusių trumpinių struktūra yra priklausoma nuo pamatinių žodžių ir priesagų struktūros.

Su struktūros pokyčiais yra susiję asmenvardžiai, turintys deformuotą pamatinio dvikamienio vardo dalį⁵¹. Tokių trumpinių nėra daug – 2,02% (55). Jais remiantis nustatyta, kad deformuoti dvikamienių asmenvardžių trumpiniai atsiranda:

1) sutrumpėjus pamatinio kamieno balsiui: *Vidas* (< *Arvydas*, -a, -ė, *Rimvydas*, -a, -ė, *Tautvydas*, -a, -ė), *Vicka*, *Vita*, *Vitas*, *Vitka* (< *Vytautas*, -ė), *Viciokas*, *Viciukas*, *Vitiokas*, *Vitotė*, plg. *Vytautas*, -ė;

2) pakitus kamieno balsio ar dvigarsio kokybei: *Daimas* (< *Deimantas*, -ė), *Gėtė* (< *Getautas*, -ė), *Muntas*, *Muntė* (< *Mantautas*, -ė);

3) iškritus jungiamajam balsiui: *Gedmas*, *Gedmis* (< *Gediminas*, -ė), *Žygma*, *Žygmas*, *Žygmis* (< *Žygimantas*, -ė);

4) pakitus pamatinės asmenvardžio dalies pabaigos priebalsiui: *Gedzė*, *Gezas* (< *Gediminas*, -ė), *Gincė*, *Gincia*, *Ginčia* (< *Gintautas*, -ė), *Mancia* (< *Mantautas*, -ė), *Mindzė* (< *Mindaugas*, -a, -ė), *Mindziulis*, plg. *Mindaugas*, -a, -ė, *Rimfas* (< *Rimvydas*, -a, -ė), *Vycia* (< *Vytautas*, -ė);

5) pakitus pamatinės asmenvardžio dalies viduriniam priebalsiui: *Asmulis*, plg. *Ašmantas*, -ė.

Iš čia pateiktų deformuoto trumpinimo pavyzdžių galima daryti išvadą, kad tirtų trumpinių deformacija dažniausiai yra susijusi su pakitusiu pamatinės asmenvardžio dalies ilgumu ar pabaigos priebalsiu. Panašūs deformacijos procesai būdingi ir anglų kalbos trumpiniams (žr. O l i k o v a 1979, 13).

⁵¹ Čia neįtraukti trumpiniai, turintys pakitusius priebalsius, pvz.: a) dėl galūnės: *Ginčius* (< *Gintautas*, -ė), *Mančius* (< *Mantautas*, -ė), *Mindžius* (< *Mindaugas*, -a, -ė), *Taučius* (< *Tautvydas*, -a, -ė), *Vyčius* (< *Vytautas*, -ė); b) dėl balsinės priesagos: *Mančiukas*, plg. *Mantautas*, -ė, *Vyciokas*, plg. *Vytautas*, -ė, *Vyčiakas*, plg. *Vytautas*, -ė; c) dėl priebalsinės priesagos: *Gecka* (< *Gediminas*, -ė), *Gecka* (< *Getautas*, -ė), *Vicka* (< *Vidmantas*, -ė), *Vycka* (< *Vytautas*, -ė). Deformuotais trumpiniais nelaikomi ir asmenvardžiai, respondentų užrašyti su pailginti balsiu ar pirmuoju dvigarsio dėmeniu, pvz., *Rymvis* < *Rimvydas*.

Ištirus surinktus šnekamosios kalbos trumpinius ir jų pamatinius asmenvardžius pastebėta, kad pasitaiko vienodų trumpinių, turinčių skirtingus ilguosius (oficialiuosius) dvikamienius vardus. Tokie atvejai žinomi ir kitose kalbose, pvz.: rusų (žr. *Reformatskij* 1964, 19), anglų (žr. *Olikova* 1979, 12), vokiečių (žr. *Devkin* 1965, 248). Iš šio straipsnio medžiagos matyti, kad sutapus pamatinių dvikamienių asmenvardžių pradžioms atsiranda vienodų visų morfologinių grupių trumpinių: 1) nepriesaginių: *Algė* (< *Algimantas*, -ė, *Algirdas*, -a, -ė), *Algis* (< *Algimantas*, *Algirdas*), *Rima* (< *Rimtautas*, -ė, *Rimantas*, -ė), *Rimė* (< *Rimantas*, -ė, *Rimtautas*, -ė), *Rimis* (< *Rimantas*, *Rimtautas*, *Rimvydas*), *Tautė* (*Tautrimas*, -ė, *Tautvydas*, -a, -ė); 2) turinčių priebalsines priesagas: *Gecka* (< *Gediminas*, -ė, *Getautas*, -ė), *Rimka* (< *Rimantas*, -ė, *Rimtautas*, -ė, *Rimvydas*, -a, -ė), *Rimkė* (< *Rimantas*, -ė, *Rimtautas*, -ė, *Rimvydas*, -a, -ė), *Tautkė* (< *Tautrimas*, -ė, *Tautvydas*, -a, -ė), *Vicka* (< *Vidmantas*, -ė, *Vytautas*, -ė); 3) turinčių balsines priesagas: *Algiokas*, plg. *Algimantas*, *Algirdas*; *Algiukas*, plg. *Algimantas*, *Algirdas*. Taip pat pastebėta, kad sutapus pamatinių dvikamienių asmenvardžių pradžioms pradeda mišti nepriesaginiai ir priebalsines priesagas turintys trumpiniai: *Rimvas* (< *Rimtautas*, *Rimvydas*), *Rimtė* (< *Rimantas*, -ė, *Rimtautas*, -ė). Tais atvejais, kai sutampa vieno pamatinio dvikamienio asmenvardžio pradžia, kito – pabaiga, atsiranda vienodų nepriesaginių trumpinių: *Mantas* (< *Algimantas*, *Almantas*, *Ašmantas*, *Deimantas*, *Domantas*, *Mantautas*, *Rimantas*, *Skirmantas*, *Vidmantas*, *Virmantas*, *Žygimantas*), *Mantė* (< *Deimantas*, -ė, *Mantautas*, -ė), *Rimas* (< *Rimantas*, *Rimtautas*, *Rimvydas*, *Tautrimas*), *Tautas* (< *Girstautas*, *Tautrimas*), *Tautis* (< *Mantautas*, *Tautrimas*, *Tautvydas*), *Vidas* (< *Arvydas*, *Rimvydas*, *Tautvydas*, *Vidmantas*), *Vydas* (< *Arvydas*, *Mažvydas*, *Rimvydas*, *Tautvydas*, *Vidmantas*). Šių nepriesaginių trumpinių pamatu dažniausiai tampa labiau paplitusi ir daugiau šnekamojoje kalboje vartojama kamieno dalis. Taigi skirtingų dvikamienių asmenvardžių trumpiniai dažniausiai sutampa dėl populiarių ir šnekamojoje kalboje vyraujančių trumpinių (plg. *Algis*, *Mantas*, *Vidas* ir kt.). Galima tik spėti, kad vediniai myšta ir atsiranda naujų priesagas turinčių asmenvardžių dėl dažno trumpinių, atsiradusių iš pirmojo dvikamienio asmenvardžio kamieno ir dalies antrojo, vartojimo (dėl dažnumo žr. toliau).

7. Iš pateiktų vardų matyti, kad nepriesaginių ir priesagas turinčių trumpinių grupės nėra tolygios: balsines priesagas turinčių ir neturinčių trumpinių santykis yra 1:19,5. 133 trumpiniai su balsinėmis priesagomis dažniausiai turi 1) deminutyvines lietuviškos kilmės priesagas -el-, -yt-, -uk-, -ul-, -ut- (67,67% trumpinių su balsinėmis priesagomis)⁵²,

⁵² *Jurkėnas* (1966, 222), *Ramonienė* (1985, 62), tyrė asmenvardžius istoriniuose šaltiniuose, taip pat teigia trumpinius dažniausiai turint deminutyvines priesagas. Galima spėti, kad deminutyvinių priesagų dažnumas rodo kalbos vartotojų tendencijas trumpinti asmenvardžius ne vien tik dėl ekonomijos, bet ir norint šnekamojoje kalboje vartojamiems vardams suteikti papildomos teigiamos konotacijos.

2) kitas lietuviškos kilmės priesagas, t.y. *-ain-*, *-ok-*, *-on-*, *-oš-*, *-ot-*, *-un-* (18,05% trumpinių su balsinėmis priesagomis), 3) slaviškos kilmės priesagas, t.y. *-ašk-*, *-enk-*, *-ock-*, *-ušk-* (5,26% trumpinių su balsinėmis priesagomis), 4) kitas priesagas (5,26% trumpinių su balsinėmis priesagomis). Toks nevienodas dviejų morfologinių grupių vardų skaičius rodo, kad trumpinant dvikamienius asmenvardžius svarbiausia yra trumpai ir aiškiai įvardyti dvikamienio vardo turėtoją, o papildomas reikšmės atspalvis, suteikiamas pridodant priesagas, yra antrinis dalykas⁵³.

2002-aisiais metais atliktos apklausos duomenimis, labiausiai paplitę yra trumpiniai su priebalsine priesaga *-k-*. Įprasta manyti, kad ši priesaga trumpiniuose vartojama dėl palyginti naujų ir dažnų šnekamojoje kalboje apeliatyvinių slaviškos priesagos *-k-* vedinių, plg. *kaimyn-ka*, *vagil-ka* ir kt. Tačiau Jurkėnas (1966, 208t.) spėja, kad tokie apeliatyvai dabartiniais laikais yra paplitę ne vien tik dėl slavų įtakos, bet ir dėl senos tradicijos darytis asmenų vardus su priesaga *-k-*. Ši teiginį remtų ir kitų priesagų (*-n-* ir *-š-*) vartojimas sudarant trumpinius: šias priesagas turi ir dabartiniai, ir Jurkėno (1966, 209-221) tirti istorinių šaltinių trumpiniai. Ar anksčiau buvo vartota daugiau priebalsinių priesagų, bus galima atsakyti ištyrus istoriniuose šaltiniuose užfiksuotus trumpinius. Pridurtina, kad šnekamosios kalbos trumpiniai sudaromi ir su priebalsinėmis priesagomis *-c-*, *-t-*, *-v-*.

8. Kaip sakyta anksčiau, visi 27 dvikamieniai asmenvardžiai, iš kurių kildinami tiriamieji trumpiniai, suskirstyti į 7 struktūrinius tipus. Bandoma išsiaiškinti, ar nuo dvikamienių vardų struktūros priklauso jų trumpinimo būdas, kitaip sakant, ar pamatiniai asmenvardžiai ir jų trumpinimo būdai yra statistiškai susiję. Tam taikomas χ^2 kriterijus (kitur dar vadinamas Chi-kvadratu)⁵⁴. Iš antros lentelės matyti, kad $\chi^2=1878,471$, $df=18$, o $p=0,000$. Kadangi $p<0,05$, tai pamatiniai asmenvardžiai ir jų trumpinimo būdai yra statistiškai reikšmingai susiję.

2 lentelė. Pamatinių asmenvardžių ir jų trumpinių priklausomybė taikant χ^2 kriterijų

	Reikšmė	df	p
Pearson Chi-Square	1878,471 ^a	18	,000
Likelihood Ratio	1670,384	18	,000
N of Valid Cases	2727		

^{a3} Įstatelėse (10,7%) skaičius yra mažesnis nei 5. Minimalus tikėtinas skaičius 2,12.

⁵³ Įdomu, kad 41,35% trumpinių su balsinėmis priesagomis buvo pateikta lenkų ir rusų.

⁵⁴ Daugiau dėl šio statistikos metodo taikymo žr. Čekana vičius, Murauskas 2001, 197–223.

Trečioje lentelėje pateikta, kiek kiekvienos grupės trumpinių yra atsiradusių iš tam tikro dvikamienių asmenvardžių struktūrinio tipo, ir jų santykiniai procentai. Iš dvikamienių asmenvardžių struktūrinių tipų (žr. PAMATAS) santykio su keturiomis trumpinių grupėmis (žr. GRUPĖS) nustatyta, kuri iš keturių trumpinių grupių kiekvienam dvikamienių struktūriniam tipui yra būdingiausia:

a) statistiškai reikšmingiausios trečiosios grupės trumpiniai, daromi iš pirmojo dvikamienio asmenvardžio kamieno ir pradžios antrojo, yra būdingiausi šešiams iš septynių dvikamienių asmenvardžių struktūriniais tipams (šios grupės trumpiniai sudaro 78,0% *asm*, 87,9% – *bls*, 75,0% – *kmd*, 92,5% – *kmdv*, 88,0% – *kms*, 67,9% – *kmsk* tipo dvikamienių asmenvardžių);

b) pirmosios grupės (93,4%) trumpiniai, daromi iš pirmojo dvikamienio asmenvardžio kamieno, būdingiausi jungiamąjį balsį turintiems dvikamieniams asmenvardžiams (*jng* tipas)⁵⁵;

c) ketvirtosios grupės trumpiniai (kai trumpinant prie dvikamienio asmenvardžio dalies pridedama priebalsinė priesaga) būdingiausi asimiliuotą priebalsį turintiems dvikamieniams asmenvardžiams (*asm* tipas) – 21,8%. Antrosios grupės trumpinių (jų pamatas – antrasis dvikamienio asmenvardžio kamienas) daugiausia daroma iš jungiamąjį balsį turinčių dvikamienių asmenvardžių (*bls* tipas) – 6,8%⁵⁶.

3 l e n t e l ė. Dvikamienių asmenvardžių ir trumpinių grupių priklausomybė

			GRUPĖS				
			I	II	III	IV	IŠ VISO
PAMATAS	<i>asm</i>	Kiekis % santykis su PAMATU		1 2%	315 78,0 %	88 21,8 %	404 100,0%
	<i>bls</i>	Kiekis % santykis su PAMATU		19 6,8 %	247 87,9%	15 5,3 %	281 100,0%

⁵⁵ Atkreiptinas dėmesys, kad iš *asm* ir *bls* tipų dvikamienių asmenvardžių nedaroma pirmosios grupės trumpinių. *Asm* tipo dvikamienių asmenvardžių trumpiniai formaliai lyg ir turi pirmojo kamieno priebalsį, nes jis sutampa su antrojo kamieno pradžios priebalsiu. Tačiau nepamirština, kad šis priebalsis jau priklauso antrajam kamieniui, nes pagal lietuvių kalbos taisykles asimiliuojamas yra pirmasis sandūros priebalsis. *Bls* tipo asmenvardžių pirmasis kamienas baigiasi balsiu, o lietuvių kalboje trumpinant dvikamienius asmenvardžius prie atvirojo skiemens niekuomet dėsningai nepridedama priebalsinė priesaga.

⁵⁶ Tais atvejais, kai iš dvikamienių asmenvardžių nedaromi pirmosios grupės trumpiniai, padaugėja ketvirtosios ir antrosios grupės trumpinių (žr. 3 lentelėje *asm* ir *bls* dvikamienių asmenvardžių tipus). Norint nustatyti, ar šis dėsningumas nėra atsitiktinis, reikėtų papildomo tyrimo.

3 lentelės tęsinys

jng	Kiekis % santykis su PAMATU	368 93,4%	4 1,0%	17 4,3 %	5 1,3%	594 100,0%
kmd	Kiekis % santykis su PAMATU	37 18,1%	8 3,9%	153 75,0%	6 2,9 %	204 100,0%
kmdv	Kiekis % santykis su PAMATU	3 2,8%	2 1,9%	99 92,5%	3 2,8 %	107 100,0%
kms	Kiekis % santykis su PAMATU	99 8,6 %	18 1,6%	1015 88,0 %	21 1,8%	1153 100,0%
kmsk	Kiekis % santykis su PAMATU	55 29,9%	2 1,1%	125 67,9%	2 1,1%	184 100,0%
IŠ VISO	Kiekis % santykis su PAMATU	562 20,6%	54 2,0%	1971 72,3%	140 5,1 %	2727 100,0%

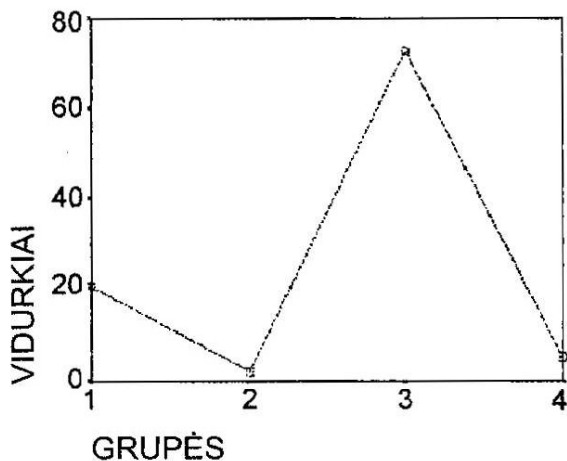
9. Tiriant trumpinių (iš viso 2727 asmenvardžiai) grupių statistinį reikšmingumą SPSS 10 paketu buvo atlikta blokuotųjų duomenų dispersinė analizė⁵⁷. Kaip parodė tyrimas, šnekamojoje kalboje dažniausi yra trečiosios grupės trumpiniai. Tai matyti iš ketvirtoje lentelėje pateiktą SPSS paketu apskaičiuotų labai besiskiriančių keturių grupių trumpinių vidurkių⁵⁸ ir gauto grafiko (žr. 1 grafiką).

4 lentelė. Trumpinių grupių vidurkiai ir jų standartiniai nuokrypiai

Grupė	Vidurkis	Stand. paklaida	95% pasikliaujamasis intervalas	
			apat. riba	virš. riba
1	20,815	7,623	5,145	36,485
2	2,000	,552	,865	3,135
3	73,000	8,085	56,381	89,619
4	5,185	2,401	,249	10,121

⁵⁷ Dėl šio statistikos metodo taikymo žr. Čekana vičius, Murauskas 2002, 101–121.

⁵⁸ Grupių vidurkiai apskaičiuoti remiantis 27 dvikamienių asmenvardžių trumpiniais ($n = 27$).

1 grafikas. Trumpinių grupių vidurkių grafikas

SPSS paketu nustatyta, kad vidutiniškai iš vieno dvikamienio asmenvardžio padarytų trumpinių 20,8% sudaro 1KAM (1), 2,0% – 2KAM (2), 73,0% – 1KAM+2D (3), 5,2% – KAM+PR (4) grupių trumpiniai. Penktoje lentelėje viena su kita lyginamos keturios trumpinių grupės: Bonferonio kriterijus rodo, kad statistiškai reikšmingas rezultatų skirtumas yra lyginant pirmąją ir trečiąją, antrąją ir trečiąją, trečiąją ir ketvirtąją trumpinių grupes. Santykis tarp pirmosios ir antrosios, pirmosios ir ketvirtosios, antrosios ir ketvirtosios trumpinių grupių nėra statistiškai reikšmingas. Tai gi trumpinių grupė 1KAM+2D yra statistiškai reikšmingiausia ir dažniausia.

5 lentelė. Trumpinių grupių lyginimas

(I) GRUPĖS	(J) GRUPĖS	Vidurkių skirtumas (I-J)	Stand. paklaida	p ^a	95% pasikliaujamasis skirtumo intervalas	
					apat. riba	virš. riba
1	2	18,815	7,709	,131	-3,198	40,828
	3	-52,185*	14,271	,007	-92,938	-11,433
	4	15,630	8,213	,409	-7,822	39,082
2	1	-18,815	7,709	,131	-40,828	3,198
	3	-71,000*	8,267	,000	-94,607	-47,393
	4	-3,185	2,541	1,000	-10,442	4,072
3	1	52,185*	14,271	,007	11,433	92,938
	2	71,000*	8,267	,000	47,393	94,607
	4	67,815*	7,727	,000	45,751	89,878
4	1	-15,630	8,213	,409	-39,082	7,822
	2	3,185	2,541	,000	-4,072	10,442
	3	-67,815*	7,727	1,000	-89,878	-45,751

*Vidurkių skirtumas yra reikšmingas, kai $p < 0,05$

^aRemiamasi Bonferonio kriterijumi, pritaikytu sudėtiniam duomenų lyginimui

10. Kaip minėta, anketuojamieji studentai buvo klausiami gimtosios kalbos ir anksesnės gyvenamosios vietos norint išsiaiškinti, ar nuo respondento kilmės nepriklauso dvikamienių asmenvardžių trumpinimo būdai. Respondentai buvo suskirstyti į šešias

grupės pagal gyvenamąją vietą ir kalbą (dar žr. 1 lentelę). Buvo išskirtos keturios pagrindinės grupės pagal tarmių plotus: pietų aukštaičiai (toliau – *pa*), rytų aukštaičiai (toliau – *ra*), vakarų aukštaičiai (toliau – *va*), žemaičiai (toliau – *z*). Siekiant palyginti Vilniaus miesto atstovų trumpinius su kitų respondentų trumpiniais, buvo atskirta vilniečių grupė (toliau – *v*). Atskirą grupę sudarė Lietuvos rusai ir lenkai (toliau – *s*).

Norint įsitikinti, ar respondentų gyvenamoji vieta ir kalba yra statistiškai reikšmingai susijusios su asmenvardžių trumpinimo būdais⁵⁹, buvo taikytas χ^2 kriterijus. Iš septintos lentelės matyti, kad $\chi^2=36,748$, $df=15$, o $p=0,001$, taigi duomenys statistiškai yra priklausomi, nes $p<0,05$.

6 l e n t e l ė. Trumpinių grupių priklausomybė nuo respondentų gyvenamosios vietos ir kalbos taikant χ^2 kriterijų

	Reikšmė	df	P
Pearson Chi-Square	36,748 ^a	15	,001
Likelihood Ratio	39,034	15	,001
N of Vald Cases	2727		

^aNė vienos ląstelės (,0 %) skaičius nėra mažesnis nei 5. Minimalus tikėtinas skaičius yra 5,13

Septintoje lentelėje pateikta skaičiais, kiek kiekvienos grupės trumpinių vartoja respondentai, suskirstyti pagal gyvenamąją vietą ir kalbą. Lentelės santykiniai procentai rodo, kokiais dažniausiais būdais dvikamienius asmenvardžius trumpina aukštaičiai, žemaičiai, vilniečiai ir slavai:

7 l e n t e l ė. Trumpinių grupių priklausomybė nuo respondentų gyvenamosios vietos ir kalbos

	GRUPĖ				IŠ VISO	
	1	2	3	4		
KILMĖ pa	KIEKIS	57	6	193	3	259
	% santykis su VIETOVE	22,0%	2,3%	74,5%	1,2%	100,0%
ra	KIEKIS	117	8	446	40	611
	% santykis su VIETOVE	19,1%	1,3%	73,0%	6,5%	100,0%

⁵⁹ Kadangi nebuvo galima atskirti kai kurių vardų giminės (ypač su galūnėmis *-a*, *-ė*), trumpinių su tam tikromis galūnėmis paplitimas tarmių plotuose nenagrinėjamas.

7 lentelės tęsinys

s	KIEKIS % santykis su VIETOVE	125 19,4%	10 1,6%	472 73,4%	36 5,6%	643 100,0%
v	KIEKIS % santykis su VIETOVE	131 21,7%	25 4,1%	423 69,9%	26 4,3%	605 100,0%
va	KIEKIS % santykis su VIETOVE	53 19,8%	1 ,4%	198 73,9%	16 6,0%	268 100,0%
z	KIEKIS % santykis su VIETOVE	79 23,2%	4 1,2%	239 70,1%	19 5,6%	341 100,0%
IŠ VISO	KIEKIS % santykis su VIETOVE	562 20,6%	54 2,0%	1971 72,3%	140 5,1%	2727 100,0%

a) Visų respondentų atsakymuose vyrauja trečiosios grupės trumpiniai, daromi iš pirmojo dvikamienio asmenvardžio kamieno ir pradžios antrojo. Jų kiekis anketose yra apylygis: nežymiai svyruoja nuo 69,9% (mažiausias vilniečių anketose) iki 74,5% (didžiausias pietų aukštaičių anketose). Dažni ir antrą vietą užima pirmosios grupės trumpiniai, daromi iš pirmojo dvikamienio asmenvardžio kamieno: daugiausia jų vartoja žemaičiai – 23,2%, o mažiausiai – rytų aukštaičiai (19,1%).

b) Daugeliu atvejų dažniau pasitaikė ketvirtosios grupės trumpinių (kai trumpinant prie dvikamienio asmenvardžio dalies pridedama priebalsinė priesaga) nei antrosios (jų pamatas – antrasis dvikamienio asmenvardžio kamienas): daugiausiai jų pateikė rytų (6,5%) ir vakarų (6,0%) aukštaičiai. Antrosios grupės trumpiniai yra rečiausi, jų daugiau nei ketvirtosios grupės trumpinių vartoja tik pietų aukštaičiai (2,3%). Didžiausias procentas antrosios grupės trumpinių buvo užfiksuotas vilniečių (4,1%) anketose.

c) Panašiai asmenvardžius trumpina rytų aukštaičiai ir slavų tautybių respondentai: pirmosios ir antrosios trumpinių grupės skiriasi 0,3% (tiek slavų tautybių atstovai trumpinių pateikė daugiau), trečioji – 0,4% (tiek slavų tautybių atstovų trumpinių pateikė daugiau), o ketvirtoji daugiausiai – 0,9% (tiek rytų aukštaičiai trumpinių pateikė daugiau).

11. Respondentai, atsakydami į anketų klausimą, kaip jie dar kitaip vartoja ar trumpina pateiktus vardus, be šiame straipsnyje nagrinėjamų 2727 keturių rūšių trumpinių, pateikė ir kitokių dvikamienių asmenvardžių atitikmenų. Atsakymuose buvo pateikta

11 išlaikytų dvikamienių vardų formų su priesagomis: **-ikas**: *Girstaucikas* 1x (< *Girstautas*); **-ka, -kė**: *Arvydkė* 1x⁶⁰ (< *Arvydas*), *Mažvydkė* 2x (< *Mažvydas*), *Nomedka* 1x, *Nometka* 1x (< *Nomeda*); *Rimvička* 1x (< *Rimvydas*); **-okas**: *Algirdokas* 1x (< *Algirdas*), *Tautvydokas* 1x (< *Tautvydas*); **-oška**: *Algirdoška* 1x (< *Algirdas*); **-iukas**: *Mantaučiukas* 1x (< *Mantautas*);

Taip pat pastebima polinkių dvikamienius vardus keisti:

a) dvikamienių vardų variantais⁶¹: *Ašmantas* →⁶² *Ašmanas* 1x, *Ašmenys* 1x, *Domantas*, *-ė* → *Domanas* 1x, *Domanka* 1x, *Skirmantas* → *Skirantas* 1x, *Virmantas* → *Virmanas* 1x, *Žygimantas* → *Žygintas* 1x, *Žymantas* 1x;

b) kitais dvikamieniais vardais: *Arvydas* → *Arminas* 1x, *Gintautas*, *-ė* → *Gintaras* 2x, *Gintarė* 1x, *Gintariukas* 1x, *Domantė* → *Jomantė* 1x, *Mantautas* → *Momantas* 1x, *Rimtautas* → *Rimantas* 1x;

c) apeliatyvais⁶³: *Deimantas*, *-ė* → *Demonas* 1x, *Demonė* 1x, *Dūmis* 1x, *Erdvilas* → *Eržilas* 1x, *Girstautas* → *Kirstukas* 1x, *Kirvis* 1x, *Nomeda* → *Nuoma* 1x, *Skirmantas* → *Kurmis* 1x, *Tautvydas*, *-a, -ė* → *Tautybė* 1x;

d) kitais vardais: *Algirdas* → *Olegas* 1x, *Almantas* → *Alanas* 1x, *Alekas* 1x, *Deimantas* → *Daivas* 1x, *Erdvilas* → *Erikas* 1x, *Gintautas* → *Giunteris* 1x, *Nomeda, -as, -a* → *Edas* 1x, *Naobi* 1x, *Neda* 1x, *Rimantas* → *Romas* 1x, *Tautvydas*, *-ė* → *Tadas* 1x, *Tadė* 1x, *Vidmantas* → *Vadimas* 1x, *Vytautas* → *Viktoras* 1x, *Vitalijus* 1x, *Vytalikas* 1x, *Vitoldas* 1x;

e) kitų vardų trumpiniais: *Deimantas* → *Deivis* 1x, *Dima* 1x, *Domantas*, *-ė* → *Dau-ma* 1x, *Daumas* 1x, *Doncia* 1x, *Erdvilas* → *Edas* 1x, *Edikas* 1x, *Vitis* 1x, *Getautas* → *Gintas* 1x, *Gytas* 1x, *Gytis* 1x, *Mindaugas*, *-ė* → *Daškė* 1x, *Rimvydas*, *-a, -ė* → *Raima* 1x, *Rička* 1x;

f) kitais, labai individualiais, atitikmenimis: *Domantas*, *-ė* → *Danonka* 1x, *Mindaugas* → *Micius* 1x, *Mingas* 1x, *Morga* 1x, *Nomeda* → *Nopkė* 1x, *Tautvydas*, *-a, -ė* → *Tiotė* 1x, *Tutis* 3x, *Vytautas*, *-ė* → *Vegė* 1x, *Virmantas* → *Vormas* 1x, *Vurmas* 1x⁶⁴.

Anketų atsakymuose pasitaikė ir trumpinių, kurių struktūra panaši į slaviškus. Jie sudaryti iš abiejų dvikamienio asmenvardžio kamienų pradžių⁶⁵: *Demis* 1x (< *Deimantas*),

⁶⁰ Iš 11 net 5 atsakymai (*Arvydkė*, *Girstaucikas*, *Mažvydkė*, *Nometka*, *Rimvička*) buvo pateikti nelietuvių tautybės respondentų.

⁶¹ Tai yra savitai, išmetant vieną kurį nors dvikamienio asmenvardžio priebalsį arba skiemenį, sutrumpinti vardai.

⁶² Kadangi šie asmenvardžiai nėra tikri dvikamienių asmenvardžių trumpiniai, jiems žymėti pasirinktas rodyklės ženklas.

⁶³ Tokie dvikamienių asmenvardžių pakaitalai jau yra pravardės, atsiradusios iš dvikamienio vardo garsinio panašumo su tam tikromis žmogaus turimomis savybėmis.

⁶⁴ Tokių šešių grupių vardų iš viso buvo pateikta 70. Iš jų 39 užrašė nelietuvių tautybės respondentai.

⁶⁵ Trumpinant slaviškus asmenvardžius dažnai pasitaiko atveju, kai atskiriama pirmojo kamieno dalis (dažniausiai (C)CV- struktūros) ir prie jos dedama priebalsinė priesaga, plg.: *Wojciech* → *Wo-ch*

Ervis 2x, *Erviukas* 1x (< *Erdvilas*), *Gitas* 1x⁶⁶, *Gitis* 1x (< *Gintautas*), *Girtas* 1x, *Girtė* 1x (< *Girstautas*, -ė), *Mida* 1x, *Midėlia* 1x (< *Mindaugas*, -ė), *Tauras* 2x, *Tauris* 1x (< *Tautrimas*), *Žyma* 1x (< *Žygimantas*, -ė)⁶⁷. Taip pat užfiksuoti du nedėsningi trumpinimo atvejai; trumpinys padarytas iš pirmojo kamieno pradžios [*Giris* 1x (< *Girstautas*)]; iš pirmojo kamieno pabaigos ir antrojo kamieno [*Žvydas* 1x (< *Mažvydas*)].

Iš pateiktų faktų matyti, kad, viena, trumpinant lietuvių dvikamienius asmenvardžius yra sudaroma tipiškų vardų, reprezentuojančių įvairius trumpinimo būdus; antra, dvikamieniai asmenvardžiai šnekamojoje kalboje yra keičiami ir visai kitais vardais. Kai kurių iš šių vardų nebūtų įmanoma susieti su jų pamatiniais dvikamieniais asmenvardžiais, jei anketose nebūtų akivaizdžiai nurodyti jų pakaitalai. Vadinasi, nagrinėjant vardų trumpinimo procesus, reikia neišleisti iš akių ir kitoniškų, dažnai individualių, nuo konkrečių situacijų priklausančių asmenvardžių variantų. Taip pat matyti, kad tokiems netipiškiems vardų variantams atsirasti įtakos turi ir kitataučiai, savo bendravimo poreikiams nesuprantamus, neištariamus vardus keičiantys jiems priimtinais.

12. IŠVADOS.

1. Senieji lietuvių dvikamieniai asmenvardžiai šnekamojoje kalboje trumpinami keturiais būdais, pažįstamais ir rašytiniuose šaltiniuose: iš pirmojo ar antrojo, iš pirmojo ir pradžios antrojo dvikamienio asmenvardžio kamieno, iš dvikamienio asmenvardžio kamieno dalies ir priebalsinės priesagos.

2. Su žodžių trumpinimu yra susiję trumpinių deformacijos ir dvikamienių asmenvardžių neutralizacijos procesai. Taip pat trumpinio skiemenų skaičius (dažniausi dviskiemeniai trumpiniai) priklauso nuo pamatinio žodžio ir priesagos struktūros. Pasitaikantys atvejai, kai dvikamieniai asmenvardžiai šnekamojoje kalboje yra keičiami visai kitais vardais, rodo, kad vardų trumpinimui ypač aktualios yra ir ekstralingvistinės aplinkybės.

(S m o c z y ņ s k i 1963, 66, 61); *Wirzchosław* → *Wi-szek*, *Wi-szko* (M a l e c 1981, 20). Šiuo atveju lietuvių trumpiniai yra padaryti iš pirmojo kamieno pradžios, pridėdant antrojo kamieno, kuris užėmė slaviškos priesagos vietą, pirmą priebalsį. Tiesa, šiuos trumpinius gal būtų galima priskirti prie trečiojo asmenvardžių trumpinimo būdo ir laikyti deformuotais. Tačiau gal įmanoma skirti penktąjį asmenvardžių trumpinimo būdą (periferinį), kai trumpiniai atsiranda (šiuo atveju) iš dviejų pamatinio žodžio segmentų, panašiai kaip vokiečių kalbos apeliatyvai *Kripo* (*Kriminalpolizei*), *Schiri* (*Schiedsrichter*) ir kt. Daugiau žr. B e l l m a n n 1980, 370–372, kur apeliatyvai skirstomi į viensegmenčius ir daugiasegmenčius. Viensegmenčiai apeliatyvai yra atsiradę iš nenutrūkstamos pamatinio žodžio pradžios ar pabaigos (atitinkamai būtų skirtini dvikamienių asmenvardžių visi I–IV grupės trumpiniai), daugiasegmenčiai – iš dviejų ar daugiau pamatinio žodžio dalių (būtų skirtini trumpiniai, padaryti iš pirmojo kamieno pradžios, pridėdant antrojo kamieno priebalsį).

⁶⁶ Trumpinių *Gitas*, *Gitis*, *Girtas*, *Girtė* sudedamoji dalis -t- gali būti interpretuojama ir kaip dvikamienio asmenvardžio antrojo kamieno pabaiga.

⁶⁷ Tokių trumpinių iš viso užfiksuota 15, 6 iš jų užrašyti nelietuvių kilmės respondentų.

3. Šnekamojoje kalboje dažniausi yra trečiosios grupės trumpiniai, atsiradę iš pirmojo dvikamienio asmenvardžio kamieno ir pradžios antrojo (sudaro 73,0% respondentų pateiktų trumpinių⁶⁸).

4. Šešioms iš septynių pamatinių asmenvardžių struktūriniais tipams būdingiausi trečiosios grupės trumpiniai, padaromi iš pirmojo dvikamienio asmenvardžio kamieno ir pradžios antrojo, išskyrus tuos atvejus, kai dvikamienis asmenvardis turi jungiamąjį balsį – tada trumpiniai dažniausiai daromi iš pirmojo dvikamienio asmenvardžio kamieno.

5. Palyginus, kaip dvikamienius asmenvardžius trumpina keturių pagrindinių tarmių atstovai, vilniečiai ir Lietuvoje gyvenantys slavai – lenkai ir rusai, nustatyta, kad dažniausios trečiosios grupės trumpinių procentas visų respondentų anketose yra apylygis⁶⁹.

TENDENZEN DER BILDUNG VON HYPOKORISTISCHEN FORMEN DER LITAUISCHEN ZUSAMMENGESetzten NAMEN IN DER UMGANGSSPRACHE

Zusammenfassung

In diesem Aufsatz wird die Tendenzen der Bildung von hypokoristischen Formen der litauischen zusammengesetzten Namen in der Umgangssprache erforscht. Es sind vier Arten der hypokoristischen Formen zu unterscheiden: 1. die Namen, die aus dem ersten Stamm der zusammengesetzten Namen gebildet sind (z.B., *Rimas* < *Rim-vydas*, *Skiras* < *Skir-mantas*), 2. die Namen, die aus dem zweiten Stamm der zusammengesetzten Namen gebildet sind (z.B., *Girdas* < *Al-girdas*, *Mantas* < *Do-mantas*), 3. die Namen, die aus dem ersten Stamm und dem Teil des zweiten Stammes der zusammengesetzten Namen gebildet sind (z.B., *Algima* < *Alg-i-mantas*, *Virmis* < *Vir-mantas*), 4. die Namen, die aus dem Teil der zusammengesetzten Namen gebildet sind und mit dem konsonantischen Suffixe erweitert sind (z.B., *Rimka* < *Ri-mantas* *Tautka* < *Taut-vydas*). Durch die statistische Analyse der Daten wird festgestellt, daß in der Umgangssprache die hypokoristischen Namen, die aus dem ersten Stamm und dem Teil des zweiten Stammes der zusammengesetzten Namen gebildet sind, sehr produktiv sind: diese Namen bilden 73% aller hypokoristischen Formen. Bei der Untersuchung der hypokoristischen Formen klärte sich die strukturellen Verbindungen der Namen auf: die Struktur der hypokoristischen Formen von der Struktur der zusammengesetzten Namen und der Struktur des Suffixes abhängig ist. Man kann behaupten, daß intralinguistische Umstände für die Entstehung der hypokoristischen Formen sehr wichtig sind.

⁶⁸ Įdomu, kad rusų, lenkų kalbose daugiausia yra trumpinių, atsiradusių prie asmenvardžio pradžios pridėjus priebalsinę priesagą, o anglų kalboje – trumpinių, atsiradusių iš žodžio pradžios.

⁶⁹ Už vertingas pastabas dėl statistikos ir sugaištą laiką širdingai dėkoju prof. dr. Vydui Čėkanavičiui.

LITERATŪRA

- Achmanova 1966 – О. С. Ахманова, Словарь лингвистических терминов, Москва.
- Bellmann G., 1980, Zur Variation im Lexikon: Kurzwort und Original, – *Wirkendes Wort*, IV, 369–383.
- Berlizon 1963 – С. Б. Берлизон, Сокращения в современном английском языке, – *Иностранные языки в школе*, III, 93–100.
- Bussmann H., 1990, *Lexikon der Sprachwissenschaft*, Stuttgart.
- Chidekel 1974 – С. С. Хидекель, Система словообразования в современном английском языке, – *Лингвистика и методика в высшей школе*, VI, Москва, 111–116.
- Čekanavičius V., G. Murauskas, 2001, *Statistika ir jos taikymai*, I, Vilnius.
- Čekanavičius V., G. Murauskas, 2002, *Statistika ir jos taikymai*, II, Vilnius.
- Černyšev 1947 – В. И. Чернышев, Русские уменьшительно-ласкательные имена, – *Русский язык в школе*, IV, 20–27.
- Devkin 1965 – В. Д. Девкин, Особенности немецкой разговорной речи, Москва.
- DL – *Dictionnaire de linguistique*, 2001, Larousse-Bordas.
- Dokulil M., 1962, *Tvorení slov v češtině*, I, *Teorie odvozování slov*, Praha.
- Fleischer W., 2000, Die Klassifikation von Wortbildungsprozessen, – *Morphologie. Ein internationales Handbuch zur Flexion und Wortbildung*, Berlin etc., 886–897.
- Giač 1971 – Н. В. Гяч, Вопросы лексической аббревиации (на материале немецкого и русского языков) (disertacijos santrauka), Ленинград.
- Jonikas P., 1991, *Asmenvardžiai ir vietovardžiai*, – *Lietuvių enciklopedija*, XV, 555–571.
- Jurkėnas 1966 – Ю. Юркенас, Древние сложные имена в письменных памятниках Великого княжества Литовского (disertacijos rankraštis), Vilnius.
- Jurkėnas 1970 – Ю. Юркенас, Гипокористики с формантом -к- в системе древних антропонимов, – *Tarpmokyklinės mokslinės-metodinės konferencijos, skirtos V. Lenino 100-osioms gimimo metinėms, pranešimų medžiaga*, 76–79.
- Kreidler Ch. W., 2000, Clipping and Acronymy, – *Morphologie. Ein internationales Handbuch zur Flexion und Wortbildung*, Berlin etc., 956–963.
- KTŽ – K. Gaivenis, S. Keinys, *Kalbotyros terminų žodynas*, Kaunas, 1990.
- Kuryłowicz J., 1968, O niektórych właściwościach imion skróconych, – *Symbolae Philologicae in honorem Witoldi Taszycki*, Kraków etc.
- Kuzavinis K., B. Savukynas, 1994, *Lietuvių vardų kilmės žodynas*, Vilnius.
- Levkovskaja 1960 – К. А. Левковская, Именное словообразование в современной немецкой общественно-политической терминологии, Москва.
- LKE – *Lietuvių kalbos enciklopedija*, Vilnius, 1999.
- LPŽ – *Lietuvių pavardžių žodynas*, I, II, Vilnius, 1985, 1989.
- LST – *Lexikon sprachwissenschaftlicher Termini*, 1988, Leipzig.
- Maciejauskienė V., 1991, *Lietuvių pavardžių susidarymas XIII–XVIII a.*, Vilnius.
- Maciejauskienė V., 1997, *Vienkamieniai lietuviškos kilmės vardai XVI amžiuje*, – *Darbai ir dienos*, IV (13), 112–134.
- Maciejauskienė V., 2001, Dėl lietuvių pavardžių vertinimo darybos požiūriu, – *Acta Linguistica Lithuanica*, XLIV, 167–189.
- Malec M., 1981, *Staropolskie skrócone nazwy osobowe od imion dwuczłonowych*, Wrocław.
- Matthews P. H., 1997, *The Concise Oxford Dictionary of Linguistics*, Oxford etc.
- Mažiulis V., 1998, Dėl pavardės *Daukšà*, – *Baltistica*, XXXIII (2), 154.

- Mažiulis V., 1999, Dėl lie. *Daukšà* kilmės, – Tarptautinė konferencija: „Mikalojus Daukša ir jo laiko kultūros kontekstas“. Programa ir pranešimų tezės. 1999 spalio 21–22 d., Vilnius, 30.
- Olikova 1979 – М. А. Оликова, Обращение в современном английском языке, Львов.
- Pei M., F. Gaynor, 1975, Dictionary of Linguistics, Totowa.
- Podolskaja, 1988 – Н. В. Подольская, Словарь русской ономастической терминологии, Москва.
- Ramonienė 1987, – М. Рамонене, Литовские фамилии конца XVIII в. (disertacijos rankraštis), Vilnius.
- Razmukaitė M., 1983, Asmenvardinės priesaginės darybos Lietuvos TSR oikonimai, – Lietuvos TSR Mokslų akademijos darbai. A serija., II (83), 146–153.
- Reformatskij 1964 – А. Реформатский, Топонимика и транскрипция, Москва.
- Rospond 1962 – С. Роспонд, Перспективы развития славянской ономастики, – Вопросы языкознания, IV, 9–19.
- Rospond 1965 – С. Роспонд, Структура и классификация древневосточнославянских антропонимов (имена), – Вопросы языкознания, III, 3–21.
- Salys A., 1983, Mūsų lietuviškieji vardai, – A. Salys, Raštai, II, Roma, 267–284.
- Sandži-Goriajeva 1972 – З. С. Санджи-Горяева, Усечение как способ словообразования в разговорной речи, – Актуальные проблемы русского словообразования, II. Материалы республиканской научной конференции, 12–15 сентября, Самарканд.
- Savukynas B., 1986, Hipokoristikas, – Mūsų kalba, 5, 32–33.
- Segal 1962 – М. М. Сегаль, Аббревиатуры в современном английском языке, – Вопросы английской филологии, XXVI, Ленинград, 275–299.
- Sinkevičiūtė D., 2003, Dvikamienių asmenvardžių trumpinių kilmė ir sandara: lie. *dau(C)*-, – Baltistica, XXXVII (1), 115–131.
- Skardžius P., 1996, Rinktiniai raštai, I, Vilnius.
- Skardžius P., 1998, Rinktiniai raštai, IV, Vilnius.
- Stepanowa M. D., W. Fleischer, 1985, Grundzüge der deutschen Wortbildung, Leipzig.
- STJ – Gołąb Z., A. Heinz, K. Polański, Słownik terminologii językoznawczej, 1968, Warszawa.
- Smoczyński P., 1963, Słowiańskie imiona pospolite własne z podstawowym *-ch-* w części sufiksalnej, Łódź.
- Stepanov 1965 – Ю. Степанов, Французская стилистика, Москва.
- Teorija, 1986 – Теория и методика ономастических исследований, Москва.
- Tolkačev 1977 – А. И. Толкачев, К истории словообразования форм со значением субъективной оценки (квалитативов) личных собственных имен греческого происхождения в древнерусском языке XI–XV вв., – Историческая ономастика, Москва.
- Urbutis V., 1978, Žodžių darybos teorija, Vilnius.
- Urbutis V., 1991, „Pono“ ir „draugo“ netekus, – Mokslas ir gyvenimas, 6, 28–29.
- Vinogradov 1986 – В. В. Виноградов, Русский язык, Москва.
- Zemskaja 1966 – Е. А. Земская, Понятия производности, оформленности и членности основ, – Развитие словообразования современного русского языка, Москва.
- Zemskaja 1979 – Е. А. Земская, Русская разговорная речь: лингвистический анализ и проблемы обучения, Москва.
- Zemskaja 1981 – Е. А. Земская, М. В. Китайгородская, Е. Н. Ширяев, Русская разговорная речь. Общие вопросы словообразования. Синтаксис, Москва.
- Zinkevičius Z., 1977, Lietuvių antroponimika. Vilniaus lietuvių asmenvardžiai XVII a. pradžioje, Vilnius.